

Arbeidsgruppe Nummer – referat fra møte 92

7. november 2017

Oslo, hos Telia

Agenda

1. Orientering om innkalling, agenda og godkjent referat
2. Internasjonalt arbeid
3. Ny personvernforordning
4. M2M-nummerressurser
5. Posisjonering av nødalarmer
6. Spoofing
7. Tilgjengelighet for NRDBs opprinnelsesmarkeringstjeneste
8. Eventuelt
 - Nødalarmer og opprinnelsesmarkering fra private nett
 - Mandat fra Samferdselsdepartementet angående prisregulering
 - Webpage for sjekk av tilbydertilhørighet – oppdatering
 - Møtedeltakelse over telefon
9. Dato og agendapunkter for neste møte

Magne Lund ønsket velkommen til Telias lokaler. Johannes Vallesverd takket for invitasjonen og ønsket velkommen til møte 92 i Arbeidsgruppe Nummer på vegne av Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom).

Nkom har invitert Christer Berg Johannesen fra Nasjonalt kompetansesenter for helsetjenestens kommunikasjonsberedskap (KoKom), som skal snakke om spoofing.

Sak 1: Orientering om innkalling, agenda og godkjent referat

Referat fra forrige møte er godkjent, sendt ut til distribusjonslisten på e-post og lagt ut på [Nkoms nettsider](#).

Det er gjort noen endringer på agendaen, hvor det er lagt til noen punkter under eventuelt. Presentasjon fra Telenor angående nødalarmer fra private nett, oppdrag fra SD angående priser til stedsuavhengige nummer, webtjeneste for å sjekke tilbyder for enkeltnummer og diskusjon om muligheten for å delta på møtene per telefon.

Nkom oppfordret tilbyderne til å komme med innspill til agenda for møtene i Arbeidsgruppe Nummer.

Sak 2: Internasjonalt arbeid

v/Nkom

EU

EU-kommisjonen sendte i september 2016 ut forslag til nytt ekomregelverk, hvor alle ekomdirektivene samles i én stor pakke (The European Electronic Communications Code) . SD og Nkom følger utviklingen. Nkom orienterte kort om prosessen, status og noen hovedlinjer. Det er mange nye forslag til endringer for nummer (artikkel 87 og 88), nødnummer (artikkel 102), portering (artikkel 99), nettnøytralitet, etc., og nummer har fått en sentral rolle når det skilles mellom ulike typer tjenester (artikkel 2). Det pågår forhandlinger mellom rådet, parlamentet (herunder ITRE- og IMCO-komiteene) og kommisjonen. Dette er utenfor EØS-systemet, og det er opp til medlemslandene i EU å påvirke utfallet. Direktivet skal gjennomføres i norsk rett.

Rådets innspill: <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/10/11-new-eu-telecoms-rules/>.

Oppfølging: Nkom vil informere Arbeidsgruppe Nummer om videre utvikling.

WG NaN

Nkom orienterte om pågående arbeid innenfor European Conference of Postal and Telecommunications Administrations (CEPT). Nkom er på nummerområdet aktive innenfor denne organisasjonen gjennom Working Group Numbering and Networks (WG NaN). Neste møte i WG NaN er i slutten av november.

Nkom presenterte kort følgende dokumenter fra WG NaN som skal behandles på neste møte:
for endelig godkjenning:

- Draft ECC Decision (17)EE – Harmonised Prefixes and Short Codes in National Numbering Plans
- Draft ECC Recommendation (17)04 – Numbering for eCall

for beslutning om skal sendes på høring:

- Draft ECC Report on the role of E.164 numbers in international fraud and misuse of electronic communication services
- Draft ECC Report on E.164 Numbering and Over-The-Top (OTT) services
- Draft ECC Report on Regulatory Analysis of Over-The-Air Provisioning of E.212 and E.118 Resources

Oppfølging: Nkom vil sende ut informasjon i etterkant av WG NaN-møtet.

Sak 3: Ny personvernforordning

v/Johannes Vallesverd, Nkom

Justis- og beredskapsdepartementet (JD) har sendt ut en høring med frist 16. oktober 2017. Den nye personvernforordningen er en stor regelverkspakke, som vil være gjeldende direkte i EU-land fra 25. mai 2018. Målet er å få den innlemmet i EØS-avtalen og at Norge vil implementere innen den samme fristen. SD hadde ingen merknader til høringen. Nkom har gjort seg noen tanker om artikkel 20: «...rett til å overføre nevnte opplysninger til en annen behandlingsansvarlig...». Det er mulig at dette også vil bli

gjeldende for trafikkdata og voicemail, som i tilfelle kan gi utfordringer. Telenor har også innspill til høringen.

Det var en kort diskusjon i møtet. Det ble uttrykt usikkerhet om hvor lang bak i tid kravet i tilfelle vil kunne være gjeldende. Det kan være vanskelig å gå langt tilbake i tid, spesielt for tidligere kunder. Men det er poengtert i teksten at det gjelder når det er teknisk mulig.

Aksjonspunkt: Nkom sender Artikkel 29-gruppens rapport om dataportabilitet som kort ble nevnt på møtet.

Oppfølging: Saken følges opp på neste møte.

Sak 4: M2M-nummerressurser

v/Nkom

Utgangspunktet for bruk av nummer fra den norske nummerplanen er at de i skal brukes i Norge. Nummerforskriften § 16 sier at norske nummer ikke skal brukes i utlandet på permanent basis uten tillatelse fra Nkom. I Europa er det fokus på bruk av nasjonale nummer i utlandet, og det er veldig ulik tilnærming. For eksempel har Tyskland tillatt bruk av tyske nummer i utlandet, samt bruk av utenlandske nummer i Tyskland. Andre land er veldig restriktive. Nkom har fått henvendelser angående bruk av norske nummer i utlandet, i all hovedsak angående M2M/IoT-tjenester.

Bruk av M2M-nummerseriene ble kort diskutert på sist møte i Arbeidsgruppe Nummer, og med agendaen ble det sendt ut noen spørsmål, blant annet angående bruk av norske M2M-nummer til bruk av enheter og tjenester i utlandet, bruk av utenlandske M2M-nummer i Norge og så videre. Spørsmålene er ment for å få i gang diskusjon. Bakgrunnen for spørsmålene er den økte internasjonaliseringen i M2M/IoT-sektoren, samt at bruken av landmobilt nett som aksessform for M2M/IoT-utstyr er forventet å øke.

Bruk av norske M2M-nummer i utlandet

Det ble pekt på i møtet at en må se på hva slags tjeneste numrene skal brukes til. I en del tilfeller blir nok produktet laget ferdig i ett land, men at en ikke vet hvor det skal selges. I andre tilfeller er det mulig å tilordne produktet et nummer i landet det skal selges.

Noen tilbydere mente at det ikke er behov for norske nummer i utlandet, mens andre mener at alle muligheter bør være åpne – også bruk av norske nummer i utlandet. Det ble nevnt at det kan være hensiktsmessig å være restriktiv på mobilnummer og geografiske nummer, men åpne opp for bruk av norske M2M-nummer i utlandet. Nkom ønsker å se på muligheten for å åpne for muligheten til å bruke norske M2M-nummer i utlandet.

Det ble pekt på noen utfordringer som muligens bør ses nærmere på, for eksempel uventet trafikkstrøm ved roaming, mulig tilpasning av regler for IoT etc.

Det finnes internasjonale nummerserier som kan være en løsning for en del produkter. Noen operatører opplever at det er en utfordring å få implementert disse seriene i alle nett. Det kommer også andre identifikatorer, enten som erstatning for nummer eller i tillegg til nummer.

I møtet var det ingen store innvendinger mot å åpne opp for bruk av norske M2M-nummer i utlandet, ei heller bruk av utenlandske M2M-nummer i Norge.

Bruk av utenlandske nummerressurser og avtale om internasjonal gjesting for tilbud av M2M-tjenester i Norge for å tilby dekning i flere nett

En tilbyder uttrykte at dette er rent kommersielt og politisk anliggende, og mente at dette ikke burde diskuteres i Arbeidsgruppe Nummer. Nkom pekte på at det har en ressurside, og at det er nyttig med diskusjon og ikke dyptgående vurdering i dette forumet. Nkom har startet et prosjekt angående IoT som kan komme inn på dette temaet.

Det ble pekt på at eCall er en av de tjenestene som kan bane vei i denne diskusjonen. Kan være aktuelt å isolere enkelte livsviktige tjenester.

En tilbyder pekte på at det i dag finnes tjenester i flere nett. Noen aktører benytter roaming-grensesnittet som basis for å tilby tjenester i Norge, og det kan være utfordringer ved det, både teknisk og kommersielt. Det er en utfordring å dimensjonere nettene etter de millioner av enhetene som skal koble til nettet.

Det er viktig med lik mulighet for tilbyderne å konkurrere i markedet og gjøre det enklere for mindre aktører å tilby tjenester.

Navneendring

Nkom pekte på at det finnes mange ulike definisjoner av både M2M og IoT. Da nummerseriene for M2M-kommunikasjon ble opprettet ble ikke M2M definert, men istedenfor ble det gitt en beskrivelse av hva slags tjenester disse numrene skulle brukes til. Nå er fokuset i bransjen større på IoT, og Nkom stilte spørsmålet om vi bør endre betegnelsen fra M2M til IoT for 58- og 59-nummerseriene.

En tilbyder mente om fem år er det nok ingenting som heter M2M – da er det nok kun snakk om IoT. Ingen i møtet uttrykte at M2M-kommunikasjon bør beholdes som navn på nummerseriene.

Sak 5: Posisjonering av nødnummer

v/Nkom

Nkom informerte kort om prosessen for bedret posisjonering av nødnummer fra mobiltelefon. Aktørene har sett at dette er viktig og i et par år har vi fulgt et frivillighetsspor for forbedring av posisjonering av nødnummer. Google la til rette for posisjonering ved nødnummer for Android-mobiler, og mye av det tekniske er på plass både hos NRDB og tilbyderne. I vår kom det en del innvendinger angående personvern, og en aktør samt Datatilsynet etterlyste tydeligere hjemmel for forbedring av posisjonering. Det var da behov for å skifte spor. Nkom har sendt forslag til regulering til SD som tar utgangspunkt i krav om så stor grad av nøyaktighet som mulig. Forslaget inneholder meterkrav og to-trinnløsning; innen

tre måneder fra ikrafttredelse: minimum 40 % innen 50 meters radius, og minst 80 % innen 50 meter innen to år fra ikrafttredelse. Dette er Nkoms forslag, og det er opptil SD å vurdere.

Nkom gjennom CEPT-samarbeidet har hatt et møte med Apple, hvor inntrykket var at de har noe på gang når gjelder posisjonering. Det er mulig at de har sin egen versjon av AML og at det er spørsmål om tid før de lanserer. Jo mer utbredt AML blir, jo vanskeligere er det å ikke ha lignende tjeneste for alle operativsystemer.

Det var en liten diskusjon i møtet, hvor Nkom på spørsmål bekreftet at Googles AML ELS-løsning ofte vil være tilstrekkelig for å oppfylle pliktens første trinn.

Det er opptil SD å ta ballen videre. Det vil bli en høring som tilbyderne inviteres til å gi innspill til. Det var godt forarbeid på frivillighetssporet før det var nødvendig å følge forskriftssporet. Nkom mener det er på høy tid at befolkningen får tilgang til skikkelig posisjonering ved nødansrop..

Oppfølging: Tema på neste møte.

Sak 6: Spoofing

v/Johannes Vallesverd, Nkom / Christer Berg Johannesen, Kokom

Nkom pekte på at spoofing har vært en utfordring over flere år, og er et internasjonalt problem. Det er utfordrende, men må ikke gi opp. Hovedspørsmålet for temaet på dette møtet er hva kan vi gjøre for å begrense spoofing både generelt og i et nødansrop- og sårbarhetsperspektiv spesielt.

Nkom hadde invitert KoKom til denne delen av møtet, og Kokom ved Christer Berg Johannesen holdt en presentasjon angående TDOS-utfordringer hos nødetatene.

Christer fortalte at de har sett en del telefoniske Dos-angrep mot nødetatene i det siste, og disse øker i intensitet og varighet. Ofte benyttes spoofing som virkemiddel. Å ringe nødetatene er tidskrittisk, da det som oftest haster når folk ringer nødetatene. Slike angrep lammer nødetatene, da de plutselig ikke har tilstrekkelige ressurser og resulterer i at legitime anrop kommer ikke igjennom. Jurisdiksjon er et viktig moment. For eksempel dersom man som ISP-fasiliter en ulovlig handling så har man et visst ansvar. En del dommer på dette området som en kan diskutere, men det er i alle fall norsk jurisdiksjon og en større mulighet for å klare å håndtere.

Hovedspørsmålet er hva vi kan gjøre for å begrense spoofing – både generelt og i et nødansrops-sårbarhetsperspektiv spesielt.

Flere aktører pekte på at det er komplisert å løse, og det er mange som mottar trafikk fra utlandet. En kan nok ikke løse alt, men det er nok mulig å løse noe.

For nødetatenes situasjon kan det på et begrenset antall nummer være aktuelt å lage en liste for sperring av trafikk fra utlandet.

KoKom fortalte at det er vanskelig å lage tiltak som dekker alt. Nødetatene ønsker for eksempel at det etableres sperring mot trafikk fra utlandet mot 8-sifrede «nødnumre» hos nødetatene.

KoKom pekte på at målet med presentasjonen var å bevisstgjøre angående et problem som er økende. Nkom oppsummerte diskusjonen med at det ligger et visst mulighetsrom, men man må være forsiktige slik at ikke legitim trafikk stoppes.

Det ble uttrykt skepsis i møtet for å sperre trafikk fra noen typer nummer. Dersom en for eksempel blokkerer de blokkerte nummerseriene i den norske nummerplanen så hopper de bare til andre nummer. Det er muligens bedre at de ringer fra blokkerte nummer som ikke kan ringe tilbake til enn at de bruker aktive nummer som allerede er i bruk av sluttbrukere. Det ble pekt på at det er et økende problem, i økende profesjonalitet og alvorlighetsgrad. Nkom vil se nærmere på tiltak som vurderes andre steder, slik som UKs anropsmerking og STIR/SHAKEN-tiltakene i USA, og oppfordrer tilbyderne til det samme.

Nkom tar nok kontakt med tilbyderne når det dukker opp saker for å følge opp og se om det er mulig å nøste i hvor anropene kommer fra. Kripos er også involvert.

Sak 7: Tilgjengelighet mv. for NRDB Opprinnelsesmarkeringstjeneste

v/Johannes Vallesverd, Nkom

Orientering fra Nkom om henvendelser fra nødetatene og etterfølgende prosess og dialog angående tilgjengelighet, kvalitet og statistikk.

Nødetatene, NRDB og Nkom har hatt to møter i høst og har planlagt ett til. Nkom takket for godt samarbeid med NRDB. NRDB pekte på at det er interessant om det kan tallfestes det nødetatene opplever. KoKom meldte at det har ikke vært noe avvik de siste måneder.

Resultater fra møtene:

- For kvalifiserte feilmeldinger vil det opprettes en bakvaktsordning, noe nødetatene er fornøyde med.
- Nkom får rapporter fra NRDB på kvalitet på opprinnelsesmarkering. Dette følger Nkom opp og kontakter dem som har stort forbedringspotensial.
- NRDB vil sende Nkom statistikk en gang i halvåret.

Sak 8: Eventuelt

Nødanrop og opprinnelsesmarkering fra private nett

Nkom innledet med pekte på at plikten til opprinnelsesmarkering gjelder også for private nett. Nødanrop og opprinnelsesmarkering fra private nett er et felles ansvar, hvor tilbyder plikter å ha løsninger som gjør at sluttbrukere/bedrifter kan melde inn informasjon, som så overføres til NRDB.

På forespørsel fra Nkom holdt Telenor en kort presentasjon om emnet. Telenor påpekte at denne typen tjeneste er en kommersiell hemmelighet, så det er begrenset hvor mye informasjon som kan gis om

emnet. Telenor sitt opplegg for håndtering av nødbering for bedriftsmarkedet kalles Emergency Support Service (ESS). Nødbering og opprinnelsesmarkering for private nett har vært en utfordring i mange år. En del bedrifter har kun én aksess, men sitter på ulike lokasjoner. I ESS kan kunden selv legge inn informasjon, og Telenor håndterer det nettverksmessige. Tilbyder legger til rette og bedriften har ansvar for å legge inn riktig informasjon og oppdatere informasjonen. Tilbyder er helt avhengig av at kunden gjør sitt. Det finnes ulike muligheter og grensesnitt for at kunden kan oppdatere, og det er viktig at gode rutiner er på plass. Telenor opplever at systemet fungerer tilfredsstillende. Det viktige er at nødbering kommer til riktig sted.

Flere av tilbyderne tilstede i møtet bekreftet at de har en løsning for private nett hvor det legges inn informasjon.

Mandat fra SD angående prisregulering

Nkom har flere ganger påpekt meget høye sluttbrukerpriser til stedsuavhengige nummer. For å få bransjen til å sette ned prisene er det prøvd med dialog med tilbyderne og nyhetsoppslag for å få fokus på de høye prisene. En avgjørelse i EU-domstolen går på «basic rate» begrepet og gir forbud mot å henvise privatkunder til nummer som koster mer enn å ringe til et vanlig mobil- eller geografisk nummer. Arbeid for å få ned prisene til stedsuavhengige nummer har ikke ført frem. Forbrukerombudet har sendt brev til 80 selskaper og Nkom har sendt brev til alle som har 5-sifrede nummer for å informere. Siste utvikling i saken er at SD har gitt Nkom mandat angående prisregulering av spesialnummer. Nkom skal blant annet utforme utkast til rammebestemmelse i ekomloven, som gir hjemmel for myndigheten til å regulere sluttbrukerpriser for spesialnummer, inkludert 5-sifrede-nummer, i forskrift, samt utkast til merknad til bestemmelsen. SD har også bedt Nkom vurdere om forslag til ny bestemmelse også skal gi mulighet for prisregulering på grossistnivå. Dette er ikke en sak for Arbeidsgruppe Nummer på dette tidspunkt.

Noen ganger kommer man til punkt i det frivillige arbeidet hvor man må ta en vurdering: fortsette å prøve å komme til enighet, legge ned initiativet eller skrive spor til obligatorisk spor. Noen ganger er regulering viktig for å kunne gi en felles nasjonal løsning og tilsynsmuligheter.

Telenor uttrykte skepsis til den 5-sifrede nummerserien. Det er utfordringer med å nå nummer i denne serien fra utlandet. Telenor mener at en i høringen bør fase ut den 5-sifrede nummerserien. Nkom pekte på at utenlandsutfordringen også er gjeldende for 8xx, og at det er mulig å nå 5-sifrede nummer fra noen tilbydere/land. Andre tilbydere nevnte andre utfordringer med 5-sifreserien – som kort lengde og at numrene begynner på 0. For 8xx er det gjerne usikkerhet rundt prising som er utfordringen. Det er enormt mange aktører, og det er vanskelig å få alle til å åpne for de stedsuavhengige numrene. For 5-sifrede nummer har mange tilbydere løst utfordringen med å ha skyggenummer, men for 8xx finnes ikke den muligheten.

Oppfølging: Oppdragsdokument sendes til Arbeidsgruppe Nummer til orientering. Det vil være SD som håndterer en høring. Nkom vil holde tilbyderne oppdatert i saken.

Webside for sjekk av tilbydertilhørighet – oppdatering

I august sendte Nkom ut en e-post til Arbeidsgruppe Nummer angående en web tjeneste for sjekk av tilbydertilhørighet. Nkom planlegger å etablere en tjeneste hvor publikum kan slå opp på enkeltnummer og få opplyst hvem som er ansvarlig tilbyder. Denne informasjonen er etterspurt av privatpersoner, bedrifter og offentlige instanser. De har tilsvarende tjeneste for eksempel i Sverige. Nkom bad i e-posten om innspill til utforming av tjenesten, og de få innspillene som kom inn pekte blant annet på viktigheten av at informasjonen i NRDB angående tilbyder er riktig. Her har tilbyderne en jobb å gjøre med å holde informasjonen oppdatert. Nkom vil hjelpe til.

Prosjektet settes i gang i disse dager. Tjenesten vil bli realisert slik at det kun er mulig å søke på enkeltnummer og det vil være et tak på antall søk per bruker/IP-adresse per dag. Det vil bli gitt forklarende tekst om tjenestens begrensninger, som for eksempel at videreselgere vil bli oppgitt slik som i NRDB, med eventuelle videreselgere i parentes, og at tjenesten ikke vil gi personinformasjon. Nkom påpekte at tilbydernes forpliktelser til å bevare konfidensialitet for hemmelige nummer og reserverte nummer forblir uendret.

I diskusjon i møtet ble det stilt spørsmål om det er behov for tjenesten. Nkom får en del henvendelser der det er behov for å vite tilbyder til spesifikt nummer. Det ble også stilt spørsmål ved juridiske vurderinger ved tjenesten. Nkom minnet om at det er nasjonal nummerplan som det er ønskelig å ha åpenhet om, og denne informasjonen var offentlig tilgjengelig før portering ble innført. Det har tidligere vært snakk om utvikling av en slik tjeneste, men da var det på grunn av ulike priser avhengig av nett.

Det ble påpekt at tjenestens relevans kan variere, da det ikke vil fremkomme informasjon om merkevarer og en del videreselgere.

Møtedeltakelse over telefon

Arbeidsgruppe Nummer er et åpent fora og bestemmer selv hvordan vi skal ha det. Erfaring tilsier at det kan være utfordrende å ha deltakelse i møter på telefon og det er fordeler med å ha fysisk tilstedeværelse. Det ble påpekt at det også er avhengig av møteromsfasiliteter som gjør deltakelse per telefon mulig.

Konklusjon: Det var enighet i møtet om å oppdatere møterutinene med at det som hovedregel skal være fysisk tilstedeværelse på Arbeidsgruppe Nummer møter, og at deltakelse per telefon kun bør være unntaksvis.

Sak 9: Neste møte

Neste møte i Arbeidsgruppe Nummer:

Tentativ dato for møte nr. 93 i Arbeidsgruppe Nummer ble satt til tirsdag 12. juni 2018. Møtet holdes hos Nkom i Lillesand.

Nkom oppfordret alle møtedeltakerne til å komme med innspill til agendapunkter til neste møte. Hensikten med Arbeidsgruppe Nummer er dialog om aktuelle emner.

Deltakere

- Ervin Wittner	Phonect AS
- Elin Sundvoll	Phonect AS
- Harald Bakken	Puzzel AS
- Henning Solberg	Com4 AS
- Bård O. Johannessen	NRDB AS
- Mattias Lindstedt	NRDB AS
- Arve Johannesen	ICE Norge AS
- Ole-Petter Røstad	ICE Norge AS
- Per Morten Frogner	ICE Norge AS
- Magne Lund	Telia Norge AS
- Jørn Uldalen	Phonero AS
- Vegard Tvedt	Telia Norge AS/NRDB AS
- Marta Stankiewicz	Kvantel AS
- Johan Mygland	Kvantel AS
- Rolf Nersund	Telenor Norge AS
- Christer Berg Johannesen	KoKom
- Stig Solberg	Nkom
- Johannes Vallesverd	Nkom
- Bjarte Stølås Storli	Nkom
- Hege Johnson	Nkom